

Polkuja kirjastoon ja parempaan lukukuntoon – Lukukuntoa! -hankeen toiminnan tuotoksia

9.8.2022

SeAMK kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma toteutti 1.3.– 31.12.2021 Lukukuntoa! -hanketta yhdessä Inarin kunnan kirjastotoimen ja paikallisten pohjoisten yhteistyökumppaneiden kanssa (ks. Salmela 2021a). Opetushallituksen Lukuliikkeen tukemassa hankkeessa tarkoituksena oli kehittää monialaisia ja sektorirajat ylittävän yhteistyön kautta toimintoja, työvälineitä sekä rakenteita, joiden kautta nuoret ja aikuiset voivat parantaa lukutaitoaan ja -kuntoaan. Samalla haluttiin vahvistaa kohderyhmien kanssa toimivat ammattilaisten kykyä tuke lukutaitoa.

SeAMKin roolina hankkeessa oli hankkeen julkaisutoiminnasta huolehtiminen, hankkeen arviointi sekä arviointi- ja loppuseminaarien järjestäminen. Hankkeen toimintojen toteuttamiseen osallistuivat Satu Salmelan ja Sari Mäkinen-Laitilan lisäksi tutkinto-ohjelman opiskelijat.

Nyt kun hankekauden päättymisestä on tovi, on hyvä kääntää katse vielä hankkeen aikaansaannoksiin. Hanketoiminnan reflektointia tuki myös Inarin ja SeAMKin hanketoimijoiden verkkotapaaminen kesän kynnyksellä.

Keskeiset tuotokset ja tulosten jalkauttaminen

Hankekauden keskeisiä tuloksia ja tuotoksia voi summata hankejulkaisuun tuotetun infograafin kautta. Lyhyeksi, 10 kuukauden hankkeeksi ehdittiin toteuttamaan runsaasti toimintaa. Hankkeessa järjestettiin Inarin

kahden hanketyöntekijän voimin 23 työpajaa, joihin osallistui 206 kohderyhmän edustajaa. Työpajatoiminnan kautta kehitettiin 7 toimintakokonaisuutta hankkeen menetelmäoppaaseen.

Hanketoimijoiden säännöllisten yhteistyökokousten lisäksi Inarin hanketoimijat tapasivat paikallisia yhteistyötahoja toiminnan suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja arvioimiseksi. Tämän lisäksi hankkeessa järjestettiin yhteistyökumppaneille suunnattu, erillinen SeAMKn fasilitoima luovia ja taidelähtöisiä menetelmiä hyödyntävä arviointityöpaja, jonka dokumentointi ja tulokset löytyvät hankkeen arviointijulkaisusta (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, s. 41–46; Salmela 2022).

Kuva 1. Lukukuntoa! -hanke lukuina. Tekijät Katri Bali ja Annika Flinkman.

Hankkeen tulosten levittämiseksi järjestettiin joulukuussa puolen päivän päätöswebinaari *“Polkuja kirjastoon – lukutaitoyhteistyötä yli sektorirajojen”.* Webinaarissa koottiin yhteen hankkeen tuloksia, toimijoiden kokemuksia ja päästiin yhdessä osallistujien kanssa pohtimaan kirjastojen lukutaitotyötä nuorten ja aikuisten parissa työpajatyöskentelyn kautta (Salmela, 2021b). Webinaariin otti osaa lähes seitsemänkymmentä innokasta osallistujaa, opiskelijoita, kirjastoalan ammattilaisia sekä muita aiheesta kiinnostuneita eri alojen edustajia.

Hankkeessa tuotettuja pääjulkaisuja syntyi kolme. Paula Moision (2022) opinnäytetyö *“Inarin kunnankirjaston ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen yhteistyömalli: prosessin kuvaus ja kokemusten arviointi”*, hankkeen menetelmäopas “*Polkuja kirjastoon: Toimintakokonaisuuksia nuorten ja aikuisten lukutaitotyöhön*” (2021) sekä hankkeen arviointijulkaisu “*Lukukuntoon?: Inarin kunnan kirjastoimen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Lukukuntoa! -hankkeen arviointia*” (2022). Huomionarvoista on myös, että kaksi viimeistä julkaisua löytyvät myös avointen oppimateriaalien kirjastosta (ks. Salmela, 2021c). Lisäksi hankkeesta on kirjoitettu verkkoartikkeleita. Hankeen lukutavoitteisiin voidaan laskea myös SeAMK kirjasto- ja tietopalvelualan

opiskelijoiden osana palvelumuotoiluprojektia ideoimat ratkaisut hankkeelle sekä hankejulkaisujen taitosta vastanneiden kulttuurituotannon opiskelijoiden Katri Balin ja Annika Flinkmanin työpanos.

Kuva 2. Hankkeen tuloksena syntyneitä julkaisuja.

Opittua

Hankkeen marraskuisen arviointityöpajan kanssa (Salmela, 2022) samaan aikaan julkaistiin Kansallinen lukutaitostrategia 2030 (2020). Jos otamme tarkasteluun sen kolme keskeistä suuntaviivaa (luoda ja vahvistaa lukutaitotyön rakenteita, vahvistaa lukutaito-osaamista, innostaa lukemaan ja monipuolistaa lukutaitoa) sekä niihin liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet, näyttää Lukukuntoa! -hanke toteuttaneen kansallista tahtotilaa omalla toiminnallaan ennakoivasti.

Muutoksia ei kuitenkaan tapahdu itsestään, vaan hanke kannustaakin kirjastoalaa aktiivisemmin mukaan sektorirajat ylittävään monialaiseen yhteistyöhän, josta Inari näytti mallia. Tähän tarvitaan sekä ymmärrystä, aikaa että tahtoa, mutta myös tahtotilan viemistä strategiselle tasolle.

Hanke kannustaa lisäksi lähestymää yhteistyötä uudella tavalla, kyseenalaistamaan vanhoja tapojamme ja esittämään kysymyksen, miten kirjasto voi tukea kunnan muita toimijoita niiden heidän omien tavoitteidensa saavuttamisessa (Mäkinen-Laitila & Salmela 2022, 20, 63). Tässä hankkeessa hyödynnettiin vahvasti mielenkiintolähtöisyyttä sekä luovia ja taidelähtöisiä menetelmiä, joiden omaksuminen osaksi kirjastotyöntekijän työkalupakkia edellyttää niin ikään uusissa rooleissa toimimista, tietoja ja taitoja (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, 63–64). Samalla meidän tulee pohtia myös totuttuja arvioimisen tapoja ja sitä, kenen tavoitteista käsin tätä työtä teemme (Mäkinen-Laitila & Salmela, 2022, 66)

Onnistuneiden lopputulosten joukkoon kuulunee myös se, että Inarissa työ jatkuu ja uusi Opetushallituksen hanke, Lukutaitoyhteistyön Inarin-malli jatkaa ylihallinnollista ja sektorirajat ylittävää lukutaitoyhteistyön kehittämistä pohjoisessa.

Satu Salmela

Lehtori, kirjasto- ja tietopalvelualan tutkinto-ohjelma

SeAMK

Lähteet

- Moisio, P. (2022). *Inarin kunnankirjaston ja Saamelaisalueen koulutuskeskuksen yhteistyömalli: prosessin kuvaus ja kokemusten arviointi*. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2022060816570
- Mäkinen-Laitila, S. & Salmela, S. (toim.). (2021). *Polkuja kirjastoon: Toimintakokonaisuuksia nuorten ja aikuisten lukutaitotyöhön*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. http://www.theseus.fi/handle/10024/589677
- Mäkinen-Laitila, S., Salmela, S. (2022). *Lukukuntoon?: Inarin kunnan kirjastoimen ja Seinäjoen ammattikorkeakoulun Lukukuntoa! -hankkeen arviointia*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. http://www.theseus.fi/handle/10024/704288
- Salmela, S. (21.6.2021a). *Lukukuntoa Inarin ja SeAMKin yhteistyönä*. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/muut-artikkelit/lukukuntoa-inarin-ja-seamkin-yhteistyona/
- Salmela, S. (2021b). *Polkuja kirjastoon – lukutaitoyhteistyötä yli sektorirajojen.* https://www.kirjastot.fi/ammattikalenteri/koulutus-ja-seminaarit/polkuja-kirjastoon-lukutaitoyhteistyota-yli-sektorirajojen
- Salmela, S. (31.12.2021c). *Hankejulkaisu avoimeksi oppimateriaaliksi.* Seinäjoen ammattikorkeakoulu. https://lehti.app-staging.seamk.hion.dev/muut-artikkelit/hankejulkaisu-avoimeksi-oppimateriaaliksi/
- Salmela, S. (6.2022). *Hanketoiminnan arviointityöpaja luovin menetelmin.* Seinäjoen ammattikorkeakoulu. LINKKI